KULTUURIMINISTEERIUM

Pr Kaie Karniol
Riigikontroll
Finantsauditi osakond

Teie 16.07.2003 nr 2-7.1-FA/03/1140

Meie 29.07.2003 nr 10.2-17/1697

Teater "Vanemuine" kontrolliaruande eelnõu

Täname Teid ettepanekute ja märkuste eest Teatri "Vanemuine" 2002.aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta.

Tutvunud kontrolliaruandes välja toodud märkustega Teatri "Vanemuine" raamatupidamise kohta ja teatri vastustega nimetatud puuduste tekkimispõhjuste ja nende kõrvaldamise võimalike meetmete rakendamise kohta, on Kultuuriministeerium seisukohal, et raamatupidamise seaduse järgimine koos kõigi raamatupidamisarvestust reguleerivate õigusaktidega on rangelt kohustuslik. Selle täitmise üle peab ministeerium tõhustama omapoolset kontrolli. Ministeerium nõuab teatrilt raamatupidamise sise-eeskirjade täiendamist, raamatupidamise arvestuse täiendamist finantsjuhtimiseks vajalike andmete paremaks kasutamiseks, majandustegevusest laekunud tulude õigeaegset kandmist riigituludesse.

Samuti kohustame asutuse juhti hr Jaak Villerit rakendama kõiki meetmeid, et Teatri "Vanemuine" raamatupidamine vastaks hiljemalt 01.oktoobriks seadustes sätestatud nõuetele.

Samas nõustume "Vanemuisega" punkti 2.1.4 osas. Kuna esineb tõepoolest vastuolu seaduse ja määruse vahel ja seoses sellega ei ole rikutud seadusandlust, ei pea me põhjendatuks nõuet korrigeerida järgneva aruandeperioodi algsaldot.
Samuti toetab ministeerium teatri ettepanekut rakendada summeeritud tööaja arvestust perioodiga üks aasta, vt punkti 3.1.12 selgitus.

Lugupidamisega

Siim Sukles
Kantsler

RIIGIKONTROLL
Kuupäev Reg.nr
30.07.03 2-7.4-FA/03/1140-2

Ülle Aron
Pearaamatupidaja
62 82 268

Suur-Karja 23
15076 TALLINN
Reg. kood: 70000941

tel. 628 2250
faks 628 2200
e-mail: min@kul.ee

a/a 10052003507001
Eesti Ühispank
kood 401

TEATER
VANEMUINE

Pr. Kaie Karniol
Riigikontroll
Narva mnt 4
15014 Tallinn

Teie 16.07.2003 nr 2-7.1-FA/03/1139
Meie 21.07.2003 nr 1-11/656

"Vanemuise" teatri vastus Riigikontrolli
16.07.2003 kontrollaruande eelnõule
"Riigikontrolli arvamus Teater "Vanemuine"
2002.aasta raamatupidamise aastaaruande ja
riigieelarve täitmise aruande kohta"

"Vanemuise" teater tänab riigikontrolöre põhjaliku analüüsi eest ja palub lõppdokumendi koostamisel arvestada teatripoolsete ettepanekute, märkuste ja seisukohavõttudega. Teatri vastuses oleme lähtunud kontrollaruande eelnõu struktuurist.

2.1.1 2002.a tulemiaruandes on teatri majanduskuludena kajastatud mitmeid investeeringuid, mistõttu on näidatud põhivarad bilansis seisuga 31.12.2002 varad 1,1 mln krooni väiksematena ja tulemiaruandes kulud suuremana. Näiteks:

•Teatri suure maja soojusvaheti vahetus 650 tuh krooni. Meile antud selgituse kohaselt käsitleb teater tehtud kulutusi soojusvaheti vahetamiseks jooksva remondi ja hoolduse käigus tehtud perioodikuludena, kuna need on tehtud süsteemi algse väärtuse taastamiseks. Riigikontrolli hinnangul tuleb tehtud kulutusi soojusvaheti vahetamisele käsitleda rekonstrueerimisväljaminekuna, kuna meile asedirektori poolt antud selgituste kohaselt ei oleks olnud võimalik ilma nimetatud investeeringut tegemata küttesüsteemi tööle panna. Ei saa märkimata jätta ka asjaolu, et tehtud kulutused finantseeriti riigieelarve osa 136 ptk 97 art 73 Kultuuriministeeriumi haldusala kapitaalremondiks ettenähtud vahendite arvel. Seetõttu leiame, et soojusvaheti vahetusega seoses tehtud kulutused tuleb lülitada põhivara maksumusse.

Kulude (mitte)kapitaliseerimise osas selgitame faktilisi asjaolusid alljärgnevalt.

Raamatupidamiskohuslane peab majandusarvestuses lähtuma peale muude seaduste eelkõige Raamatupidamise seaduse ja raamatupidamise hea tava poolt kehtestatud raamatupidamis- ja arvestusnõuetest, mis põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud arvestusprintsiipidel.
Raamatupidamise hea tava kohaselt kapitaliseeritakse kulutused põhivarale ainult juhul, kui need tõstavad vara tootmispotentsiaali üle esialgse taseme või pikendavad põhivara kasutusiga.

Vanemuise 6
51003 Tartu
www.vanemuine.ee

tel. 07 427 876, 07 423 495
faks 07 441 065
e-post teater@vanemuine.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev Reg.nr
24.07.03 2-7.4-FA/03/1139-2

Reg. nr. 70004666
a/a nr. 221005108155
Hansapank, kood 767

Tavapärased remondi- ja hoolduskulud kantakse kuludesse nende toimumise hetkel.

Sisult sama sätestab ka Raamatupidamise Toimkonna juhend nr 6 *Raamatupidamise aastaaruande bilansi kirjete sisu,* mille kohaselt:

> *Rekonstrueerimisväljaminekud on ainult sellised väljaminekud, mis oluliselt pikendavad vara kasulikku tööiga, suurendavad tootmispotentsiaali, tõstavad toodangu kvaliteeti või vähendavad tootmiskulusid.*

Suure Maja soetusmaksumusse kuuluva soojusvaheti väljavahetamisega taastati olemasoleva vara (Suure Maja) väärtus ning säilitati selle kasutusfunktsioon, soojusvaheti vahetusega ei kaasne etenduskulude vähenemine ega tulude suurenemine.
Märgime, et vana kütteagregaadi avarii korral oleks teatril jäänud saamata etendustulu ning kütteagregaadi paratamatule vahetusele oleksid kaasnenud avarii likvideerimise kulud.

- *Teatri suure maja uue lava ehituskulud 412,7 tuh krooni. Meile antud selgituse kohaselt käsitleb teater tehtud kulutusi uue lava ehituseks jooksva remondi ja hoolduse käigus tehtud perioodikuludena, kuna need on tehtud süsteemi algse väärtuse taastamiseks. Riigikontrolli hinnangul tuleb uus lava arvele võtta põhivarana, kuna uue lava ehitusega on tagatud selle osalemine tulevastel perioodidel tulu tekkimisel. Meile antud selgituste kohaselt vana lava oli kasutuskõlbmatu (füüsiliselt amortiseerunud) ja vajas pidevat remonti etenduste järel.*

Vanemuise Suure Maja lava põhjalik renoveerimine on ette nähtud Kultuuriministeeriumi investeeringute kavas aastateks 2003-2006 (projekt seisuga 23.12.02) ning seda finantseeritakse Kultuuriministeeriumi RIP-i vahendite arvelt alates aastast 2006 kokku summas 40 milj. krooni.
2002. aastal ei ehitatud uut lava, vaid vanale lavale paigaldati peale ajutine lavapõrand kui kõige odavam ja operatiivsem võimalus etendustegevuse jätkamiseks suure maja laval kuni selle kompleksse renoveerimiseni.
Ajutise lavapõranda remonti, mille maksumus moodustab 1% lava eelseisva renoveerimise rahalisest mahust, ei ole võimalik käsitleda uue lava ehitusena ega seda ka põhivarana arvele võtta.

Eeltoodust lähtuvalt ei pea me põhjendatuks eelmises kahes punktis toodud märkuste osas sisse viia parandust järgneva perioodi algsaldodes (ettepanek 2.4.).

- *Optilise fiiberkaabli ja selle paigaldamise kulud 44,3 tuh krooni. Meile antud selgituse kohaselt käsitleb teater nimetatud kulutusi andmesüsteemi ümberkorraldamiseks tehtud jooksvate kulutustena. Leiame, et nimetatud kulutusi tehes on ehitatud rajatis, mille maksumus ületab 10 tuh krooni ja kasutusiga on rohkem kui 1 aasta, kuulub kajastamisele põhivarana.*

Nõustume märkusega ja viime sisse paranduse.

2.1.2 *OÜ-ga Püssirohukelder on 01.05.2002 sõlmitud helitehniliste seadmete kasutamise leping (seadmed maksumusega 396,1 tuh krooni käibemaksuta). Lepingu punkt nr 3 kohaselt annab valdaja kasutusrendi lõppedes kasutajale üle kasutada olnud helitehnilised seadmed 0 väärtusega, mis sisuliselt tähendab omandiõiguse üleminekut rendiperioodi lõppedes. Tulenevalt lepingu sisust oleme seisukohal, et tegemist on kapitalirendi tingimustel sõlmitud lepinguga ja seetõttu heliseadmete kasutamine tuleb kajastada kapitalirendina. Seetõttu leiame, et bilansis seisuga 31.12.2002 on varad näidatud 396,1 tuh krooni väiksematena. Samuti on kajastamata kapitalirendikohustus.*

Nõustume märkusega ja viime sisse paranduse. Lepingu pealkiri on sisu suhtes eksitav.

2.1.3. *Soome Rahvusooperilt juunis 2002 saadud prožektorid on rahandusministri poolt kehtestatud korras*[1] *arvele võtmata. Nende prožektorite tolliväärtuseks on määratud 136,3 tuh krooni, millest lähtuvalt on arvestatud ja tasutud impordi käibemaks 24,5 tuh krooni. Valgustusala juhataja P. Nõgene põhjendas meile saadu mitte arvelevõtmist aruandeaastal asjaoluga, et valgustehnika saabus konteinerites kaalukaubana ja teater on alustanud saadud tehnika ekspertiisi, selgitamaks välja, kui palju on võimalik tehnikat kasutusele võtta igapäevatöös. Ekspertiisi lõpptähtajaks on planeeritud 01.10.2003 ja kasutuskõlbmatu tehnika on teatril plaanis realiseerida kokkuostupunktidele. Tulenevalt eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirjadest*[2] *on raamatupidamise korraldamisel asutus kohustatud kõiki oma majandustehinguid dokumenteerima ja tekkepõhiselt kirjendama raamatupidamisregistrites nende toimumise momendil või kui see ei ole võimalik, vahetult pärast seda. Seega leiame, et saadud prožektorid oleks tulnud arvele võtta rahandusministri poolt kehtestatud korras nende saabumisel teatrisse, tagamaks saadud materiaalsete väärtuste säilimise.*

Soome Rahvusooperilt 2002. aasta juunis annetusena saadud prožektorid on bilansiväliselt arvele võetud soetusmaksumusega 0 krooni, kuna raamatupidamisel seni puudub piisav ja objektiivne alus annetuse ühikuliseks ja rahaliseks arvelevõtmiseks.
Puuduvad ka tõendid selle kohta, et tolliväärtus on varade tegelik väärtus.
Kuna Soome Rahvusooperil annetusega ei kaasnenud vara üleandmise akti, võtab Teater saadud prožektorid õiglases väärtuses arvele vastavalt ekspertiisikomisjoni aktile.

2.1.4. *Bilansi passivas on seisuga 31.12.2002 ettemakstud tulevaste perioodide kajastamata 83,9 tuh krooni aruandeaastal 2003. aasta etendustele eelmüügist müüdud piletite maksumus, milline on näidatud tulemiaruandes aruandeaasta tuluna. Oleme seisukohal, et lähtuvalt tekkepõhisest arvestusprintsiibist kuuluvad järgneva aruandeperioodi etendustele ettemüüdud piletite tulud kajastamisele bilansis tulevaste perioodide tuludena. Asutus on lähtunud tulude*

[1] Rahandusministri 18.05.2000. a määruse nr 44 § 2lg 12 p 7
[2] Rahandusministri 17.03.1995.a määrus nr 46 p 7 , p 8 ja p 9

kirjendamisel rahandusministri 18.05.2000. a.määrusest nr 44, mis sisaldab vastuolusid raamatupidamise seadusega.

Tulude kirjendamisel raamatupidamisarvestuses on aluseks võetud Rahandusministri 18.05.00 määruse nr. 44 § 2 lg 4 punktid 1, 2 ja 3, kus on täpselt kirjeldatud tulude arvelevõtmise, laekumise ja eelarve tuludesse ülekandmise kord

Oleme talitanud vastavalt RM 18.05.00 määrusele nr. 44, kuigi määrus on sisulises vastuolus Raamatupidamise seadusega.

Seetõttu ei pea selles osas vajalikuks korrigeerida järgneva perioodi algsaldot (ettepanek 2.4.).

2.1.5. *Aruandeaastal on näidatud tulemiaruandes tuluna majandustegevusest 915,7 tuh krooni reklaamikulude katteks esitatud arvete alusel. Sõlmitud reklaamilepingud on meie hinnangul oma sisulisest küljest lähtuvalt käsitletavad sponsorlepingutena, sest suurema osa reklaamimiseks vajalikke tegevusi korraldab sponsor või tema reklaamiosakond ja teater annab vaid nõusolekud. Seetõttu leiame, et tehingute majanduslikust sisust lähtuvalt tuleb need tulemiaruandes kajastada toetustena juriidilistelt isikutelt.*

Teatri reklaamilepingud summas 915 692 krooni ei ole käsitletavad sponsorlepingutena. Kõigi reklaamilepingute sisuks on tellija reklaami paigaldamine teatri trükistele (kavalehed, plakatid, flaierid jms.) ja teatri töökodades ettevalmistavatele reklaamipindadele ning sellega kaasnevad teatri konkreetsed kulutused. Seega ei ole lepingute sisust lähtuvalt põhjendatud nende reklaamitulude kajastamine juriidiliste isikute toetusena sponsorlepingute vormis.
Seetõttu ei pea põhjendatuks sisse viia parandusi järgneva perioodi aruande algsaldodesse (ettepanek 2.4.).

2.1.6. *Teater Vanemuine on sõlminud 10.12.2002 Eesti Ühispangaga laenulepingu 600 tuh kroonile tagastamistähtajaga 25.02.2003 intressiga 8%. Lepingu täitmist kohustutakse tagama riigieelarvest ettenähtud rahaliste vahenditega. Kultuuriministeerium oma kirjas[3] Eesti Ühispangale on teatanud, et 2003. aastaks on teatrile kavandatud riiklikku toetust 40 mln krooni. Riigikontroll on seisukohal, et rikutud on riigieelarve seadust[4], mis keelab ministeeriumil anda tagatisi ja tema valitsemisala asutusel võtta laenu. Leiame ka, et sõlmitud laenulepinguga on võetud täiendavaid kohustusi 10,6 tuh krooni lepingutasu ja intressina.*

Teater võttis 10.12.02 Eesti Ühispangalt lühiajalist laenu summas 600 000 krooni (kaheks kuuks intressiga 8% aastas) Sadamateatri rendimaksete tasumiseks.
Kultuuriministeerium kohustus 30.03.01 kirjaga nr 6-3-2/1329 toetama teatrit Soola 5b kinnistu (Sadamateatri) rendilepingust tulenevate kohustuste täitmisel riigieelarve vahenditest.
Nimetatud objekti 15 kuu rendikohustus oli 1,65 mln. kr., millest 2002.a. lisaeelarve vahendite arvelt kompenseeriti teatrile 1,0 mln. kr. Rendimaksete puudujääva 0,65 mln. kr. tasumiseks teatril vabu rahalisi vahendeid ei jätkunud, mistõttu tekkis vajadus katta käibevahendite puudujääk kalendriaasta lõpus võetud 0,6 mln kr. ulatuses

[3] Kultuuriministeeriumi 04.12.2002.a kiri nr 10.1-7/3570
[4] Riigieelarve seadus 09.06.1999.a §29 lg 3

pangalaenuga.
Märgime, et tegelikud kulutused seoses laenulepingu sõlmimisega olid lepingutasu ja intressina kokku 8 313,70 krooni.
Võlgnevus Sadamahalduse OÜ–le summas 600 tuh krooni perioodil 15.11.02 kuni 14.12.02 tekitanuks viivistena täiendavaid kulutusi 36 tuh. krooni (600*0,2% *30 päeva).
Pangalaenuga kaasnevad kulutused on seega 4,5 korda väiksemad kui kohustuste mittetäimisest tekkida võinud viivised maksmata arvetelt.

2.1.7. *Rikkudes seaduse "2002. aasta riigieelarve" § 4 alusel rahandusministri poolt kehtestatud määrust "Majandustegevusest laekuvate tulude riigieelarvesse kandmine ja kasutamine"[5] on jäetud riigieelarve tulude osasse 016 " Laekumine majandustegevusest" kandmata 1,6 mln krooni. Nimetatud määrust[6] rikkudes on tehtud on tehtud majandustegevusest laekunud vahendite arvel väljamakseid eelarveväliselt arvelduskontolt.*

Majandustegevusest laekuvad tulud arvestamise, laekumise, ülekandmise ning nende tulude arvelt kulude tegemise kord on sätestatud Rahandusministri 18.05.00 määrusega nr 44 § 2 lg 1 ja 4 punktid 1, 2, 3.

Kultuuriministeerium on nimetatud probleemi kohta 10.07.00 kirjas nr 4-1-11/3017 andnud täiendava selgituse, mille kohaselt kulude taastamiseks laekuvad summasid ei loeta majandustegevusest laekuvaks tuluks (kiri lisatud).

Märgime, et eelmainitud tegelik summa on 1 580 458,10 krooni.

2.1.8. *Kõiki riigivara kasutusse andmisest saadud tulusid ei ole üle kantud Maksuameti tulude kontole riigieelarve tuludesse. Teater Vanemuine on väljastanud riigivara kasutada andmise eest tasu saamiseks nõuded 0,6 mln krooni , milliste sisuks on märgitud "kulude katteks" (näiteks: saali kulude katteks, pillide kulude katteks, ühiselamu üür). Meie hinnangul on tehingute majanduslikust sisust lähtuvalt tegemist riigivara kasutusse andmisest saadava tuluga, mis kuulub rahandusministri poolt kehtestatud korras[7] üle kandmisele Maksuameti tulude kontole.*

Teatri saali, seadmete ja instrumentide teistele teatritele mittekommertslikel eesmärkidel kasutusse andmisest laekunud vahendeid summas 562 813,30 krooni tuleb käsitleda teatri tegevuskulude kattena, kuna tegevusse oli paratamatult kaasatud teatri koosseisuline teenindav personal, sealhulgas suurel osal juhtudest põhitööst vabal ja seega eraldi kompenseerimist tingival ajal.
Teatri tulud nimetatud tegevusest on ainult katnud sellega seotud kulusid, kuna saali ja instrumente on teistele teatritele vastavalt teatrite esindajate 01.02.02 kokkuleppele antud kasutada kasumit mitte sisaldava (oma)hinnaga.

2.3.Muud tähelepanekud

Järgnevalt on toodud raamatupidamisarvestust ja eelarvevahendite kajastamist

[5] Rahandusministri 21.01.2002.a määrus nr 21
[6] Rahandusministri 21.01.2002.a määrus nr 21 § 3 lg 2
[7] Rahandusministri 23.04.2002.a määrus nr 58 § 1 lg 17

puudutavad tähelepanekud, mis summade ebaolulisuse tõttu aastaaruande ega eelarve täitmise aruande õigsust ei mõjuta.

2.3.1. *Novembris 2002 võeti arvele ajavahemikul jaanuar-mai 2002 soetatud kuus skännerit maksumusega 180 tuh krooni (skänner tüüpi valgustid). Põhivara mitte õigeaegsest arvele võtmisest tingutuna on arvestatud 23 tuh krooni vähem amortisatsioonikulu.*

Nõustume märkusega ja teeme vastava paranduse.

2.3.2. Seisuga 31.12.2002.a oli riigieelarve tuludesse kandmata aruandeaastal müüdud kuue võimendi müügist laekunud tulu 16,1 tuh krooni ja seega rikuti rahandusministri poolt kehtestatud seadusega " 2002.aasta riigieelarve" kavandatud tulude ja muude eelarvevahendite riigieelarvesse kandmise korda. Samuti ei ole kajastatud seda bilansis seisuga 31.12.2002.a riigieelarvesse kandmise kohustusena. Auditi käigus 26.02.2003.a kandis teater nimetatud riigivara müügitulu riigieelarvesse.

Seisuga 31.12.02 müüdud kuue võimendi müügist oli laekumata tulu 16 101,70 krooni. Nimetatud summa on kajastatud 2002. aasta aastaaruandes kui kohustus riigile (konto 2410 kreeditis kui laekumata tulu, mis kuulub riigile ülekandmisele). Nimetatud summa on 26.02.03 riigivara müügituluna kantud riigieelarvesse.

2.3.3. *Vanemuise teatris asub 4 pronksbüsti (Carl Robert Jakobson, Epp Kaidu, Ida Urbel ja Kaarel Ird –skulptuur) ja üks kipsbüst (Juta Eskel) ning kolm õlimaali ("Pühajärv", sarjast "Kunst on isiklik", "Meil aiaäärne tänavas") mida kajastatakse kui vastutaval hoiul olevaid kunstiväärtusi. Auditi käigus meile vastavaid lepinguid ei esitatud ja piletikassade juhataja Malle Suits, kes peab põhivara arvestust, selgituse kohaselt, puuduvad temal andmed ja dokumendid, mis ajast ja kelle poolt nimetatud kunstiväärtused on antud teatrile. Seega leiame, et teatri valduses olevad kunstiväärtused, milliste omanikke ei ole teada, tuleb võtta arvele teatri põhivarana. Rahandusministri määruse kohaselt tuleb tasuta saadud põhivara, mis ei ole üleandmise dokumentides hinnatud, hinnata eksperdi poolt ning võtta seejärel raamatupidamises arvele.*

Tartu Kunstimuuseumi eksperthinnangu alusel on võetud eelpoolnimetatud kunstiväärtused raamatupidamises arvele väljaarvatud J.V. Jannseni ja L.Koidula kaksikportreemaal "Meil aiaäärne tänavas", milline kuulub Vanemuise Seltsile ning on antud teatrile publikufuajees eksponeerimiseks.

2.3.4. Teatris Vanemuine on suured sularaha käibed ja kassajäägid. Näiteks

- *30.09.2002 oli päeva alguseks kassas sularaha 295,1 tuh krooni, päeva jooksul moodustas sularaha laekumine kassasse 56,2 tuh krooni ja*

  väljamakseid sularahas teostati 73,6 tuh krooni eest ning päeva lõpuks jäi kassasse 277,7 tuh krooni,

- *31.10.2002 oli päeva alguseks kassas sularaha 241,8 tuh krooni, päeva jooksul moodustas sularaha laekumine kassasse 28,7 tuh krooni ja väljamakseid sularahas teostati 64,9 tuh krooni eest ning päeva lõpuks jäi kassasse 205,6 tuh krooni,*

- *30.12.2002 oli päeva alguseks kassas sularaha 45,5 tuh krooni, päeva jooksul moodustas sularaha laekumine kassasse 28,7 tuh krooni ja väljamakseid sularahas teostati 27,1 tuh krooni eest ning päeva lõpuks jäi kassasse 47,1 tuh krooni.*

Kassa sissetulekuteks on põhiliselt laekumised piletite müügist, kostüümide rendist ja ühiselamu kasutusest. Väljamakseid teostatakse majanduskuludeks, lähetuskuludeks, töötasudeks ja piletimüügist laekunud rahad viiakse panka eelarvevälisele pangakontole.

Auditeerimise käigus 13.02.2003.a läbiviidud inventuur tuvastas 261,4 tuh krooni sularaha olemi teatri kassas.

Riigikontrolli hinnangul on põhjendamatu hoida kassas eespoolnimetatud koguses sularaha. Samuti leiame, et ei ole järgitud rahandusministri poolt kehtestatud majandustegevusest laekuvate tulude riigieelarvesse kandmise ja kasutamise korda. Oleme seisukohal, et teatril tuleks kinnitada kassa sularahajäägi limiit juhuks, kui sularaha laekumine kassasse toimub tööpäeva lõpus ja ei jõuta raha panka viia ja kõik päeva jooksul majandustegevusest laekunud tulud tuleb rahandusministri kehtestatud korras kanda riigieelarve tuludesse

Sularaha laekumist kassasse ei ole praktiliselt võimalik ette planeerida, kuna piletimüügi maht nii teatri enda kui ka külalisteatrite etendustele on päevade lõikes väga kõikuv.
Samuti ei ole päeva lõpus ajaliselt võimalik raha panka viia, kuna nii Ühispank kui ka Hansapank suletakse kell 16.00, seevastu teatri ametlik tööpäev kestab kella 17.00-ni ning piletikassad töötavad kella 19.00-ni.

2.4. Ettepanekud

*Riigikontroll teeb **Teatrile "Vanemuine"** järgmised ettepanekud:*

- *korrigeerida järgneva aruandeperioodi algsaldot lähtuvalt punktis 2.1.1.-2.1.5. toodud märkustest;*

Punktis 2.1.1. nõustume märkusega, mis käsitleb fiiberkaabli ja selle paigaldamise kulusid summas 44,3 tuh. krooni. Parandused viime sisse hiljemalt 15.sept. k.a.
Punkt 2.1.2. osas nõustume märkusega, parandused viime sisse hiljemalt 15.sept. k.a.
Punkt 2.1.3. Soome Rahvusooperilt annetusena saadud prožektorid võtame arvele vastavalt ekspertiisikomisjoni aktile hiljemalt 20.oktoobriks k.a.
Punkt 2.1.4.-2.1.5. ei nõustu märkustega.

- *täiendada sisekontrollisüsteemi selliselt, et oleks tagatud:*
  - kohustuste võtmisel riigieelarve seaduse sätete järgimine;

- riigivara kasutusse andmisest laekunud tulude ülekandmine riigieelarve tuludesse.

Riigivara kasutusse antud tulu on seotud selle kasutamisse andmise kulutustega, vt. punkt 2.1.8.

- *majandustegevusest laekunud tulude ülekandmine riigieelarve tuludesse vastavalt kehtestatud korrale.*

Kõik majandustegevusest laekuvad tulud on kantud riigieelarve tuludesse alates 01.01.2003. a.

- *kehtestada kassa sularahajäägi limiit*

Teater kaalub sularahajäägi limiidi kehtestamist ja teeb otsuse peale teatrijuhi puhkuselt naasmist 15.08.2003.

3.1.Olulisemad tähelepanekud

Teater Vanemuine majandustehingute õiguspärasuse ning finantsjuhtimise ja sisekontrollisüsteemi kohta üldhinnangut andmata toome välja järgmised olulisemad tähelepanekud:

3.1.1 07.08.2002.a on sõlmitud AS-ga Hansa Liising Eesti faktooringleping, millega on faktooritud Decora Ehitus AS poolt teostatud lavapõranda ehitustööde maksumus 4 86 9 89 krooni. Tehingu majanduslikust sisust lähtuvalt on meie hinnangul faktooringlepingu sõlmimisega võetud kohustusi, mis ei ole lubatud riigieelarve seadusega[8]. Samuti on nimetatud lepingu sõlmimisega on võetud teatrile lisakohustusi faktooringu intressi ja lepingutasuna 37 tuh krooni.

Faktooringlepingu sõlmimist tingis hädaolukord, kus vana lavapõranda seisukord ohustas näitlejate tervist. Etendustegevuse jätkamiseks ja tööohutusnõuete täitmiseks oli ainuke võimalus parandada olemasolev põrand ja sellele paigaldada ajutine kattekiht, kuna uue lava ehitamiseks vahendid seni puuduvad. Alternatiiviks oleks olnud etendustegevuse peatamine suures majas, millega oleks teater ilma jäänud piletitulust (kõigi muude tegevuskulude kestma jäädes). Sellise valiku ees otsustas juhtkond kasutada töö finantseerimiseks AS Hansa Liising Eesti faktooringut.
Märgime, et remont finantseeriti teatri omavahendite arvelt.

3.1.2. Teater Vanemuine on jätnud rakendamata rendilepingutest tulenevad sanktsioonid maksete tasumisega viivitamiste korral. Vaatamata lepingutes sätestatud rentnikupoolsele kohustusele maksete tasumisega viivitamise korra maksta viivist, ei ole teater esitanud ühtegi viivisenõuet ega kajastanud ka viivistest saadaolevat tulu.

Eelmiste perioodide võlgnevuste sissenõudmisel on teater lähtunud kaalutlusest, et

[8] Riigieelarve seadus 09.06.1999.a § 29 lg 2

viiviste sissenõudmisega seotud kulutused ei ületaks viivistest saadaolevat tulu. Edaspidiseks on allüksuste juhtide tähelepanu juhitud vajadusele aktiivsemalt tegeleda debitoorsete nõuetega ning sätestada lepingute maksetingimused sanktsioonide efektiivset rakendamist võimaldavad moel.

3.1.3 Teatri raamatupidamisarvestus ei toeta teatri kulueelarvete koostamist: kõigi seitsme objekti (majad) kohta peetud arvestus moodustab vaid 29% majandamiskuludest; uuslavastuste kulude planeerimine piirdub ainult materiaalsete kulude arvestamisega; koostatud uuslavastuste eelarved on fiktiivsed, teatri direktor neid ei kinnita; kulude arvestused uuslavastuste kohta moodustavad nende tegelikest majandamiskuludest 36,3%. Pearaamatupidaja selgitusel ei kohusta Kultuuriministeerium neid pidama raamatupidamise arvestuse etenduste ja teatrile kuuluvate objektide (majade) viisi. Leiame, et teatri planeerimistegevus ja analüütiline raamatupidamisarvestus hõlmab vaid kolmandikku majandamiskuludest ega toeta mingil määral majanduslikult põhjendatud arvestuste koostamist toetuse taotlemisel riigieelarvest. Finantsjuhtimiseks vajalike kuluarvestuse andmete paremaks kasutamiseks soovitame täiendada raamatupidamise arvestust kõigi tegelike kulude analüütilise arvestuse osas selliselt, et oleks võimalik saada informatsiooni kõigi lavastuste tegeliku maksumuse ja teatrimajade ja muude teatri kasutuses olevate objektide kõigi majandamiskulude kohta. Kuluarvestuse analüüsile tuginedes peaks meie hinnangul olema võimalik kujundada etenduste piletihindu ja riigieelarvest taotletavate rahaliste vahendite suurust.

2003. aastal on rakendatud uuslavastuste kulude käitlemise metoodiline kord (juhend lisatud), samuti on koostatud jooksvate etenduste kuluarvestuseks etenduste kulupassid, mis võimaldaksid teostada jooksvate etenduskulude analüütilist arvestust ning võrdlust etendustuludega (näide lisatud). Tulude ja kulude võrdluse tulemusi hakatakse võtma aluseks etenduste piletihindade kujundamisel.

Nõutaval tasemel ja mahus analüütilise kuluarvestuse jms finantsarvestuseks vajalikku andmetöötluse teostamiseks puuduvad Teatril vahendid, sh raamatupidamises kasutatavate arvutite riist- ja tarkvara uuendamiseks ja laiendamiseks.
Vaatamata korduvatele spetsifitseeritud taotlustele eraldas Kultuuriministeerium 2003. aastal teatrile nimetatud otstarbel 27,0 tuh. krooni, millest jätkub ainult olemasoleva arvutipargi käigushoidmiseks.

3.1.4. *Teatri raamatupidamise sise-eeskirjades ei ole määratletud tooraine ja materjalivarudega seotud tehingute dokumenteerimise ja raamatupidamisarvestuses kajastamise korda. Samuti ei ole läbiviidud materjalide inventuurid usaldusväärsed. Auditi käigus selgus, et puidutöökoja juhataja esitas raamatupidamisele aprillist kuni oktoobrini kasutatud puidu kohta andmed ühel korral. Töökoja juhataja poolt esitatud andmed järgselt on puitu kulutatud 3,0 thm (6,1 tuh krooni) enam kui seda kajastavad raamatupidamisregistrid. Samuti selgus, et puidutöökojas tehtud inventeerimisnimestikus ei pandud inventuuri käigus kirja tegelikke puidujääkide koguseid vaid kasutati raamatupidamise andmeid. Auditi käigus tehti raamatupidamisarvestuses vastav paranduskanne.*

Tooraine ja materjalivarudega seotud tehingute dokumenteerimine ja raamatupidamisarvestuses kajastamine on määratletud Raamatupidamise sise-eeskirjade lk. 2 kuni 4 ja lk 9 kuni 11.

Materjalide inventuurid viiakse läbi teatrijuhi käskkirjaga määratud komisjoni poolt varaliselt vastutava isiku juuresolekul, inventuuriandmikele kirjutavad alla kõik inventuurikomisjoni liikmed ja varaliselt vastutavad isikud, tõestades oma allkirjaga inventuurinimestikus näidatud varade seisu õigsust.
Etenduskulude kokkuhoiu eesmärgil on teater võtnud korduvkasutusele repertuaarist maha võetud etendustes tarvitatud, kuid veel kasutuskõlblikku puitmaterjali, mille võrra puidutöökoja materjalikulu andmed on suuremad vastavatest raamatupidamisandmetest.
Kirjeldatud põhjusel tekkis kontrollitud perioodil materjali kulus erinevus 3,0 tm võrra.

3.1.5. *Bilansiväliselt kajastatud varade inventuur, mille järgi ei tuvastanud inventeerimiskomisjon üle- ega puudujääke, ei ole meie hinnangul usaldusväärne, kuna auditeerimise käigus ilmnesid mitmel juhul erinevused ostetud ja raamatupidamisarvestuses arvelevõetud varade vahel. Seetõttu puudub meil kindlustunne, et kõik bilansivälises arvestuses näidatud varad on olemas ja nende väärtus vastab bilansikirjel kajastatule.*

Teatri varasid (sh bilansiväliselt arvestatavaid) on inventeeritud ettenähtud korra kohaselt igal aastal.
Teatril puuduvad faktid, mis annaksid alust kahelda inventuuri andmete usaldusväärsuses.

3.1.6. *Teatri raamatupidamise sise-eeskirjades ei ole määratud kuidas toimub varade m ahakandmine. A ruandeaastal o n b ilansiväliselt a rvestatavat vara maha kantud 873,2 tuh krooni väärtuses. Mahakandmise aktides puudub varade mahakandmise põhjus ja nende hävitamise tegevuskava.*

Varade mahakandmise kord on sätestatud teatri raamatupidamise sise-eeskirjades (lk 2 kuni lk 4; lk 9 kuni lk 11).
Reeglina on mahakandmise aktides mahakandmise põhjus kirjeldatud. Mahakantud vara hävitamise viis ei ole alati määratud, kuna ametlike utiliseerijate teenuste maksumus tekitab täiendavat ja ülemäärast kulu,seega otsitakse odavamat lahendust.

3.1.7. Riigihanget teo(s)tamata ja hankijaga lepingut sõlmimata on ostetud OÜ-lt E&T 6 skännerit PAL 1200 maksumusega 218,5 tuh krooni. Seega on rikutud riigihangete seadust[9], mille kohaselt on riigihangete objektideks asjad, mille eeldav maksumus on asja ostmisel aasta arvestuses koos käibemaksuga 100 tuh krooni ja üle selle. Valgustusala juhataja selgitusel oli valgusfirma E&T ainus Eestis ostu sooritamise hetkel, kes pakkus vähekasutatud skännereid. Antud juhul oleks pidanud lähtudes riigihangete seaduse sätetest[10] sobiva alternatiivi või konkurentsi puudumisel tänu tehnilistele põhjustele ostma asju ainult ühelt pakkujalt.

Nõustume märkusega ja kohustume analoogse olukorra tekkimisel järgima riigihangete seadust.

3.1.8. Riigihanget korraldamata on teater Vanemuine soetanud veel:

- *Bensiini 278,4 tuh krooni väärtuses. Riigihanke mittekorraldamist põhjendati asjaoluga, et ei osatud ette näha aasta jooksul ostetava bensiini hulka ja maksumust;*
- *Helitehnilisi seadmeid 467,4 tuh krooni kapitalirendi korras OÜ-lt Püssirohukelder. Sadamateatri juhi selgituste kohaselt oli teatril nende seadmete hankimisega kiire ja seetõttu jäi riigihange korraldamata.*

Seega on rikutud riigihangete seadust, mille järgi tuleb korraldada riigihange, kui asja eeldatav maksumus aasta arvestuse koos käibemaksuga on 100 000 krooni või üle selle[11].

Teater on soetanud mootorikütust kolmelt erinevalt hankijalt (Uno-X, Shell, Tartu Terminaal), valides igakordselt soodsama hinna printsiibil.
Oleme kogenud, et kütuseturul toimuva hinnasõja situatsioonis on keeruline leida ühte hankijat, kes pikaajaliselt pakuks kõige soodsamat hinda.
Olukorda võiks teatri jaoks stabiliseerida, kui Kultuuriministeerium kuulutaks välja riigihanke ja sellel edukaks tunnistatud pakkuja tarniks kütust kõigile ministeeriumi allasutustele.

Sadamateatri helitehnika soetamise finantseerimise läbirääkimised teatrijuhi ja Kultuuriministeeriumi vahel venisid ja ei andnud konkreetseid tulemusi.
Teatri jaoks hädavajaliku lahendusena tuli eelpoolmainitud seadmed soetada teatri omavahenditest. Kuivõrd Sadamateatri käikuandmisega viivitamine oleks väga oluliselt häirinud teatri planeeritud töökava, siis riigihanget ei jõutud välja kuulutada.

3.1.9. Teater Vanemuine on Kultuuriministeeriumi teadmisel sõlminud 28.03.2001.aastal rendilepingu OÜ-ga Laevatöö, millega teater võtab kümneks aastaks rendile hoone Tartus, Soola tn 5B (Sadamateater) renditasuga 110 tuh krooni kuus (käibemaksuta). Lepingu punktis 13.7. kohaselt kohustub rentnik lepingu ennetähtaegse (lepingu kehtivuse perioodi esimese 7 aasta jooksul) lõpetamise korral rendile andjale tasuma hoone

[9] Riigihangete seadus 19.10.2000.a §2 lg 3 ja lg 7 p1
[10] Riigihangete seaduse 19.10.200.a § 57 lg 1 p 5
[11] Riigihangete seadus § 2 lg 7 p 1

teatriks ümberehituse kulud 7,8 mln krooni proportsionaalselt vastavalt kasutatud ajale (st ümberehituse kulud jagatakse 7 aasta peale ning hüvitamisele kuulub sellest proportsionaalne osa vastavalt kasutatud ajale). Riigikontrolli hinnangul on antud rendileping sõlmitud riigile mittesoodsatel tingimustel, kuna lepingu ennetähtaegse lõpetamisega kaasnevad suured lisakohustused.

Teater sõlmis rendilepingu osaühinguga Laevatöö Kultuuriministeeriumi teadmisel ja ministeeriumi esindajate (kantsler ja riigivarade büroojuhataja) vahetul osalemisel.
Lepingu tingimused leidsid üksikasjalikku läbiarutamist osaühingu esindaja (R. Kilk), ministeeriumi nimetatud esindajate ja teatrijuhi poolt.
Arvestades teatri arenguks olulise uut tüüpi etendamiskoha vajadusega ei saa pidada lepingu tingimusi riigile ebasoodsateks, pealegi ei kavatse teater lepingut ennetähtaegselt lõpetada.

3.1.10. 07.06.2000 sõlmitud rendilepingu alusel rendib OÜ Kull ja Kiri teatrilt puhvetiruume Vanemuse tn 45a alates 07.06.2000 kuni 06.06.2005. Nimetatud rendilepingu lisaks olevad protokollid viitavad aga 9.12.1998 sõlmitud rendilepingule. Lepingu p 4.1.4 kohaselt kohustub rendileandja 2 kuu jooksul renti ja kulusid mitte arvestama. See on riigile kahjulik tingimus, sest rendileandja jaoks ei ole ei ole vahet, kas rentnik tegutseb rendipinnal aktiivselt või mitte – ruumid on hõivatud ja rendileandja neid vahepeal kasutada ei saa. Seega tuleb ka selle perioodi eest renditasu maksta. Antud juhul on rikutud riigivaraseaduses sätestatud põhimõtet mistahes tehingute sooritamisel riigivaraga vältida kahju ja suurendada kasu, mis riik võib neist tehingutest saada[12]. Kontrollitava sõnul ei ole nad ruumide kasutusse andmisel viinud läbi avalikku enampakkumist, mida põhjendati rentija isiku järjepidevusega. Seega on rikkunud riigivaraseaduse (RVS) §-s 19 toodud nõudeid ja riigivara kasutusse andmise korra punkti 7. Samuti puudub riigivara valitseja – kultuuriministri otsus riigivara kasutusse andmise kohta[13]). Riigikontroll on seisukohal, et rendileping tuleb viia vastavusse riigivara seadusega.

Nõustume märkusega ja kohustume rendilepingud viima vastavusse riigivara seadusega käesoleva aasta jooksul.

3.1.11. Vanemuise kohviku rendilepingu täiendava kokkuleppe sõnastus on ebaselge. Nimetatud kokkuleppes rentnik teatab ja rendileandja aktsepteerib, et rentnik on teostanud kasutatavates ruumides remondi maksumusega 698,4 tuh krooni, millest 432,7 tuh krooni on parendused, mille eemaldamine ei ole rendilepingu lõppemisel võimalik. Samas kokkuleppes annab rendileandja eespoolnimetatud parenduste osaliseks kompenseerimiseks rentnikule ainuõiguse teatrikohviku ees oleval terrassil toitlustamise korraldamiseks rendiperioodi lõpuni ilma täiendava renditasu nõudmiseta ja muude rahaliste ja mitterahaliste nõuete esitamiseta. See täiendav kokkulepe on kultuuriministri (riigivara valitseja) teadmata sõlmitud. Riigivara kasutusse

[12] Riigivaraseadus 15.02.1995.a § 7 lg 3
[13] riigivara kasutusse andmise kord p 5 ap 6

andmise korra kohaselt on võimalik tasaarvestada makstava rendiga, ent mitte leppida kokku, et rendipinda suurendatakse ja selle eest tasu ei võeta. Rendilepingu p 4 on automaatse pikenemise osas vastuolus riigivaraseaduse § 20 lg2, mille kohaselt ei või riigivara tähtajalisse kasutusse andmise korral tähtaeg ületada ruumide osas 10 aastat. Lepingu p-s 9 on rendi suurus riigi seisukohalt kahjulikult kokku lepitud - renditasuks on 10 % puhastulust, mistõttu jääb tulu saamata rentniku majandustegevuse kahjumi korral. Seda tõendab rentniku 24.05.2002 kiri, milles rentnik teatab, et seoses investeerimiste ja pangalaenude võtmisega lõppes tema äritegevus 2001. majandusaastal kahjumiga ja sellest tulenevalt ei saa täita rendilepingu järgset kohustust maksta puhastulult 10% renditasuks. Nimetatud rendilepingu punkt tuleb ümber vaadata nii, et riigil oleks renditulu garanteeritud.

Nõustume märkusega ja kohustume rendilepingud viima vastavusse riigivara seadusega käesoleva aasta jooksul.

3.1.12. Teater on sõlminud töölepingud, milles nähakse ette aastas tehtavate etenduste ja/või projektide arv. Töötasu aga makstakse jooksvalt lepingus fikseeritud summas, millele lisatakse hooajal arvestatud ületunni tasud. Samas on teada, et enamus näitlejaid ja muu abistav personal (kunstnikud, valgustajad jne) valitakse etenduseks lavastajate poolt. Viimane tekitab näitlejate turul osade näitlejate järgi suure nõudluse ja samas ei ole paljudel töötajatel võimalik vajaliku arvu projekte aasta lõpuks täita, kuna neid lavastaja poolt ei kasutata. Me ei pea sellist olukorda kõige säästlikumaks kuna kõiki näitlejaid ei suudeta ühtlaselt koormata ja vähemkoormatud näitlejatele makstud töötasu on sellisel juhul oma olemuselt toetus, mis meie hinnangul ei ole põhjendatud. Oleme seisukohal, et teater peaks rakendama töölepingud (või rollilepingud näitlejatele), millest tulenevalt määratakse töötasud iga projekti puhul eraldi.

Teater kasutab koosseisuliste artistide kõrval projektipõhiselt (rollilepingutega) rakendatavaid artiste, mille põhjuseks on koosseisude vähendamisest tekkinud vajadused. Nendele määratakse töötasud eraldi sõltuvalt rolli raskusest ja mahust ning projekti keerukusest. Koosseisuliste artistide koormuse ühtlustamiseks oleks otstarbekas rakendada summeeritud tööaja arvestust perioodiga üks aasta, milleks teatri juhtkond pole aga saavutanud kokkulepet kollektiiviga.

3.2. Ettepanekud

*Riigikontroll teeb **Teatrile "Vanemuine"** järgmised ettepanekud:*

- *Täiendada sisekontrollisüsteemi, tagamaks:*
  - *planeerimistegevuse ja kuluarvestuse ühtlustamine ning saadava informatsiooni kasutatavus teatri finantsjuhtimises;*

Koostöös BDO Eesti AS-ga koostatakse planeerimistegevuse ja kuluarvestuse ühtlustamise skeem.

- *materiaalsete väärtuste õige ja õiglane arvestus ning säilivus;*

Teater tõhustab aastainventuuride läbiviimise korda, sh järelkontrolli materiaalsete väärtuste arvestuse ja säilivuse tagamiseks.

- riigihangete seaduse järgimine;

Teater kohustub täpsemalt järgima riigihangete seadusest tulenevaid nõudmisi.

- riigivara kasutusse andmisest kasu saamise suurendamine;

Teater peab läbirääkimisi teiste teatritega neile riigivara kasutusse andmisest saadava tulu suurendamiseks.

- riigieelarvest kulude taotlemiseks koostada prognoositavatest tegelikest tuludest ja kuludest lähtuv majanduslikult põhjendatud arvestus;

Teater esitab riigieelarvest kulude taotlemiseks majanduslikult põhjendatud arvestused eelarve aastale eelneva aasta mais-juunis. Tegelik eraldus riigieelarvest on selgunud viimastel aastatel eelarveaasta jaanuaris. Teater aga on oma plaanid teinud, sh. sõlminud rahvusvahelised kokkulepped esitamisõigusi omavate organisatsioonidega, lavastajatega ja teistega vähemalt 1,5 aastat enne nende tegelikku toimumist.
Teater ei näe võimalusi normaalseks plaanipäraseks tööks tingimustes, kus stabiilse eelarveliste kulude katteallikad ei ole selged vähemalt **2** aastat enne eelarveaasta algust.

- rendilepingutest tulenevate sanktsioonide rakendamine;

Eelmiste perioodide võlgnevuste sissenõudmisel on teater lähtunud kaalutlusest, et viiviste sissenõudmisega seotud kulutused ei ületaks viivistest saadaolevat tulu. Edaspidiseks on allüksuste juhtide tähelepanu juhitud vajadusele aktiivsemalt tegeleda debitoorsete nõuetega ning sätestada lepingute maksetingimused sanktsioonide rakendamist võimaldaval moel.

- *Alustada läbirääkimisi rentnikega kehtivate rendilepingute vastavusse viimiseks riigivaraseadusega ja tagamaks riigivara kasutusse andmisest tulu saamine.*

Teater alustab rentnikega läbirääkimisi peale asedirektori puhkuselt naasmist 15.oktoobrist k.a.

- *Leida võimalus tasustada näitlejaid, kunstnikke vm etendusega seotud personali projektipõhiselt.*

Vt. punkt 3.1.12.

Lugupidamisega

Jaak Viller
Teatrijuht